

Võimestatus ja motivatsioon

Randvere Kool

Jaauuaris 2026

Piret Tislar

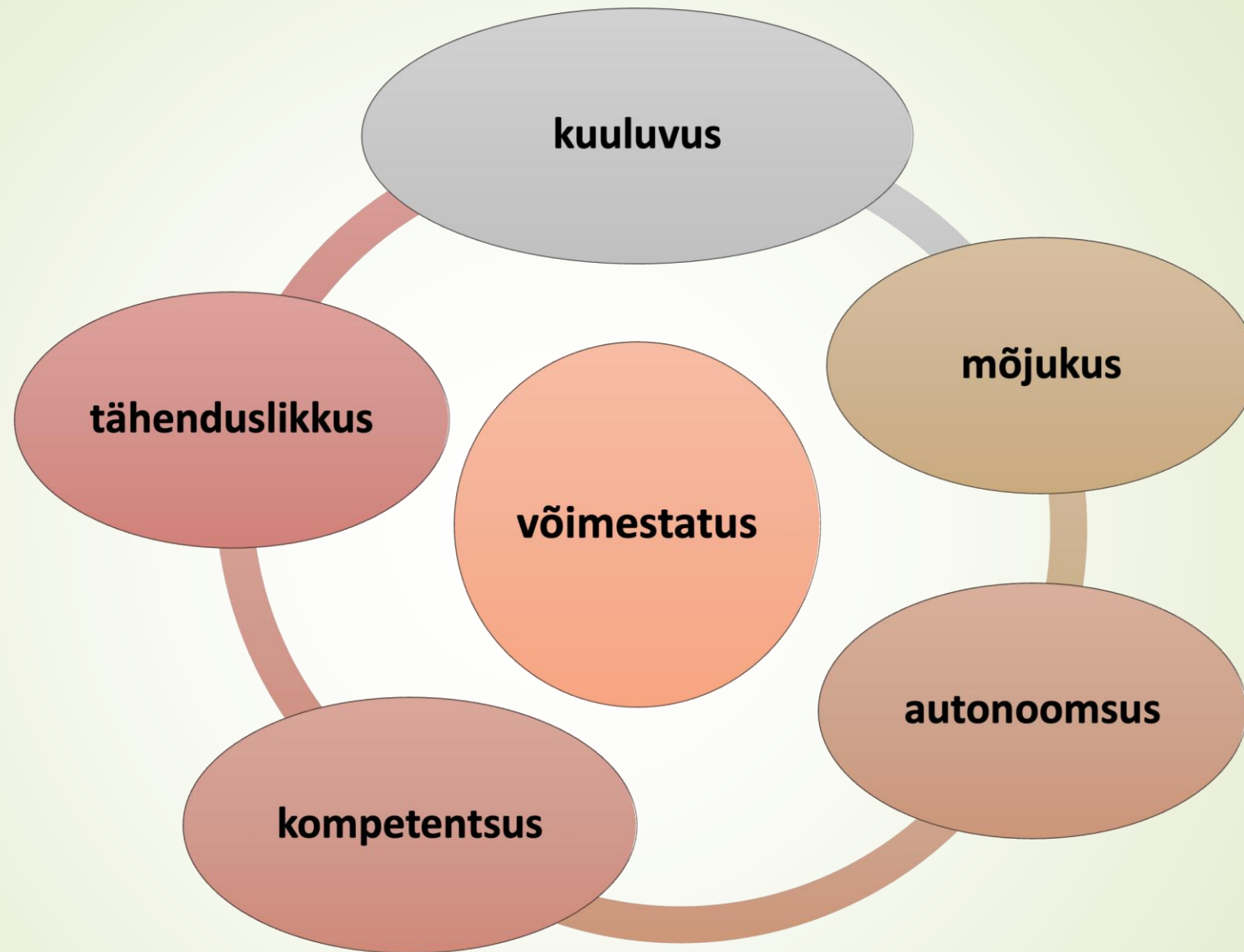
Teoreetiline lähtekoht

- Juhtiva motivatsiooniteooria, enesemääratlemise teooria (*ingl self-determination theory*) järgi on inimesel kolm psühholoogilist baasvajadust (Ryan & Deci, 2000): **autonoomsus, kompetentsus- ja kuuluvusvajadus**.
- Psühholoogiliste baasvajaduste rahuldamatus viib inimese heaolu langemiseni, teistpidi autonoomsus-, kompetentsus- ja kuuluvusvajaduse rahuldatud soodustab inimese tegutsemistahet ja tulemuslikkust.
- **Kui baasvajadused on rahuldatud, võtavad inimesed vastutust oma elu ja töö eest, ühendavad paremini oma huvid ja töö ning nende heaolu kasvab** (Vansteenkiste & Ryan, 2013).

Autonoomsus, kompetentsus ja seotus

- **Autonoomsusvajadus** tähendab, et inimesel on vajadus kogeda eneseteostust ja omada kontrolli oma tegevuste üle.
- **Kompetentsusvajadus** tähendab tunda enesetõhusust ja meisterlikkust, mis on häiritud, kui väljakutsed on liiga keerulised, tagasiside on valdavalt negatiivne, efektiivsustunne väheneb ka pideva kriitika ja teistega võrdlemise tõttu.
- **Kuuluvusvajadus** tähendab **olla teistega seotud**: ühine tegevus on tähtis, oluline on seejuures kuulumine mõnda meeskonda. Inimesed tunnevad kuulumist ja seotust kõige rohkem siis, kui nad tajuvad, et teised hoolivad neist ja väärtustavad neid (Ryan & Deci, 2000).

E. Eisenschmidt, K. Köster
Spreitzer.G.M. (1995). *Psychological empowerment in the workplace: dimensions, measurement and validation*. *Academy of management Journal*, 38 (5), 1442-1465

Igas koolis on täpselt nii hea, kui hea on selle igal liikmel

- Psühholoogiline võimestatus on psühholoogiline seisund, millel on neli komponenti (Spreitzer 1995): tähenduslikkus, kompetentsus, autonoomia ja mõjukus.
- Need neli tegurit **mõjutavad oluliselt õpetaja töötahet ja sisemist motivatsiooni.**
- **Tähenduslikkus** väljendub selles, et töötajale on tema töö tähtis, sellel on laiem tähendus, see on tähendusrikas.
- **Kompetentsus** tähendab, et õpetajal on olemas tööks vajalikud oskused, ta on kindel oma võimekuses ülesannetega toime tulla.
- **Autonoomia** tähendab, et töötajal on võimalik valida, kuidas oma tööd teha, otsustada oma töö sisu ja korralduse üle.
- Töötaja tajub end **mõjukana**, kui saab otseselt toimuvat mõjutada ja ta sõnal on kolleegide hulgas kaalu.
- Võimestatuse neljale valdkonnale on lisatud viies – **kuuluvustunne**. Kuuluvustunne tähendab toetavaid suhteid ja teiste grupiliikmetega ühiste huvidega tegelemist.

	1 – üldse ei nõustu	2	3	4	5	6	7- nõustun täielikult
Kuuluvus							
1. Minu sotsiaalsed suhted koolis on toetavad ja väärtuslikud							
2. Tunnen, et usaldan oma kolleege täielikult							
3. Meie õpetajad on ühtehoidvad							
4. Minu kolleegid väärtustavad mind sellisena nagu ma olen							
Tähenduslikkus							
1. Minu töö koolis on mulle väga tähtis							
2. See, mida ma tööl teen, omab minu jaoks laiemat tähendust							
3. Töö, mida teen, on minu jaoks väga tähendusrikas							
Kompetentsus							
1. Mul on olemas kõik tööks vajalikud oskused							
2. Olen piisavalt kompetentne, et oma tööd hästi teha							
3. Olen kindel oma võimekuses saada tööülesannetega hästi hakkama							
Autonoomia							
1. Mul on piisavalt autonoomiat valida, kuidas oma tööd teen							
2. Mul on vabadust iseseisvalt otsustada oma töö sisu ja korralduse üle							
3. Ma võin üsna vabalt otsustada, kuidas oma tööd teen							
Mõjukus							
1. Mul on koolis toimuva osas suur mõju							
2. Ma saan sisuliselt mõjutada, mis minu koolis toimub							
3. Minu sõnal on kolleegide hulgas kaalu							

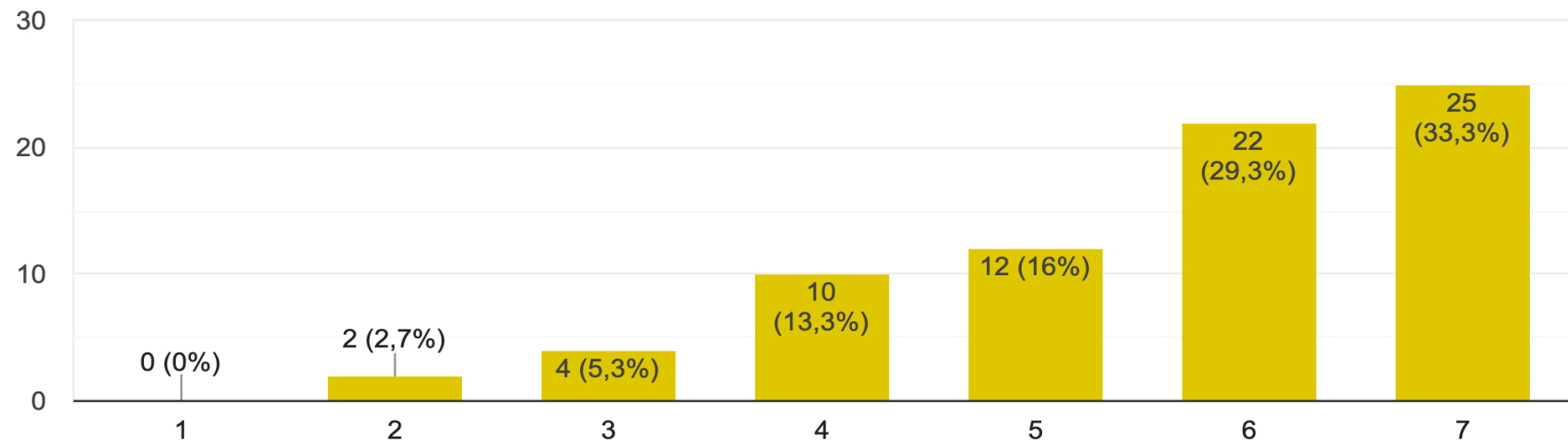
Küsimustiku läbiviimine Randvere Koolis

- Küsimustiku viisime läbi perioodil 9.01.2026 – 16.01.2026
- Elektrooniine küsimustik 16 küsimusega edastati e-kirja teel kõigile koolitöötajatele (102)
- Küsimustikule vastas 75 töötajat ehk **74%** kõigist töötajatest, sh
- Õpetajaid 52 (70% vastanutest)
- Abiõpetajaid 12 (16% vastanutest)
- Tugispetsialiste 6 (8% vastanutest)
- Toetav personal, sh juhtkonna liikmed 5 (7% vastanutest)

Kuuluvustunne skaalal 1-7 (1)

1. Minu sotsiaalsed suhted koolis on toetavad ja väärtuslikud

75 vastust

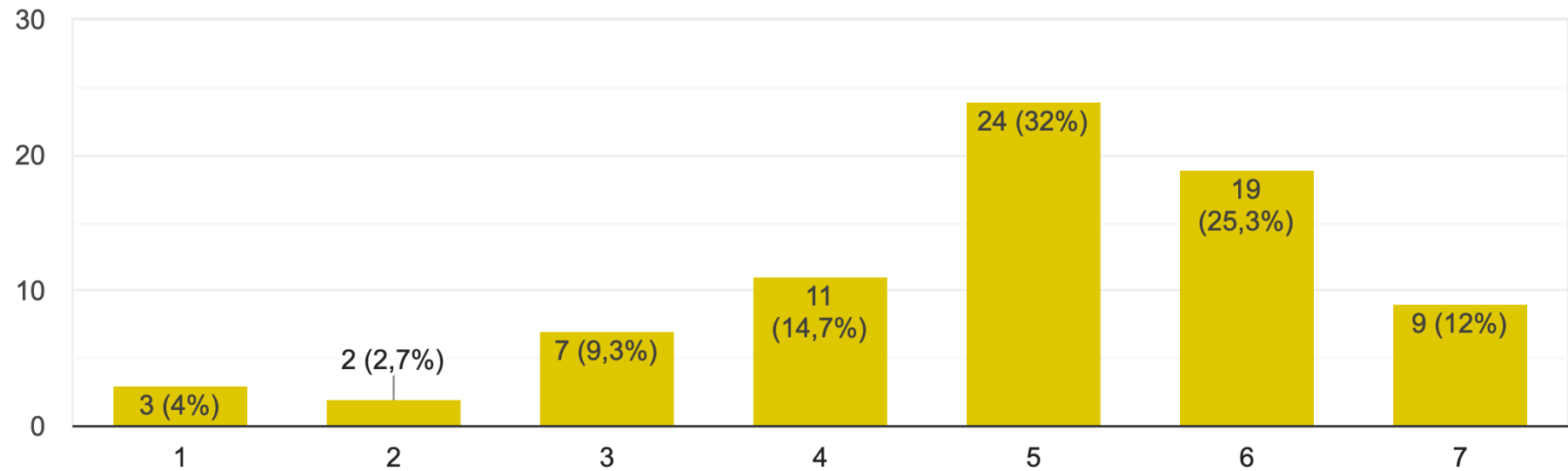

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kuuluvustunne skaalal 1-7 (2)

2. Tunnen, et usaldan oma kolleege täielikult

75 vastust

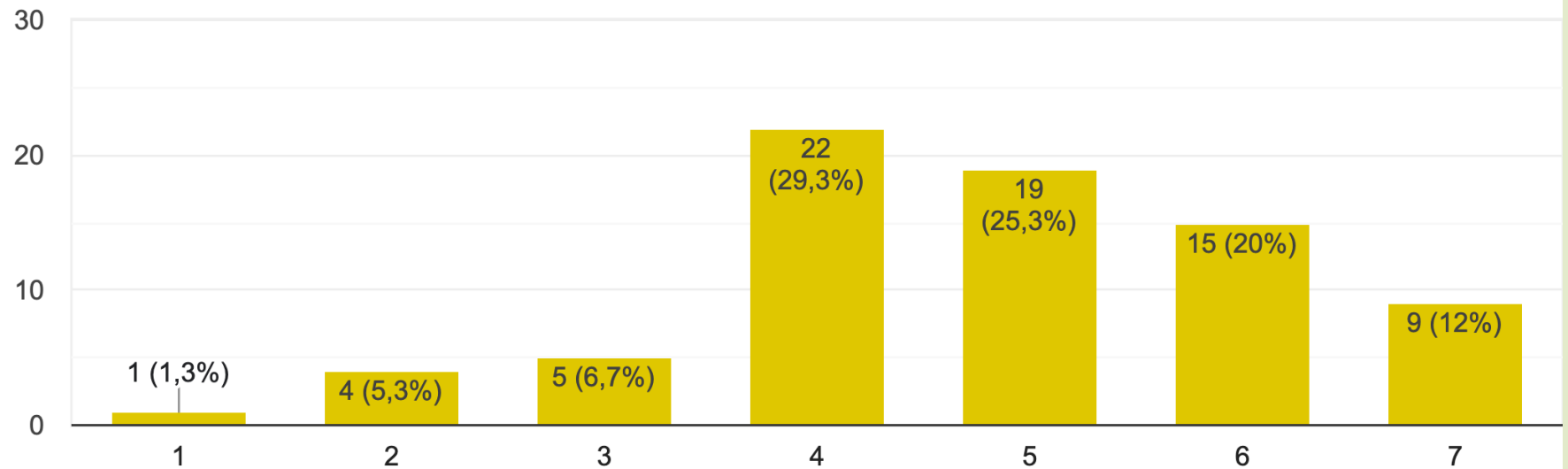

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kuuluvustunne skaalal 1-7 (3)

3. Meie töötajad on ühtehoidvad

75 vastust

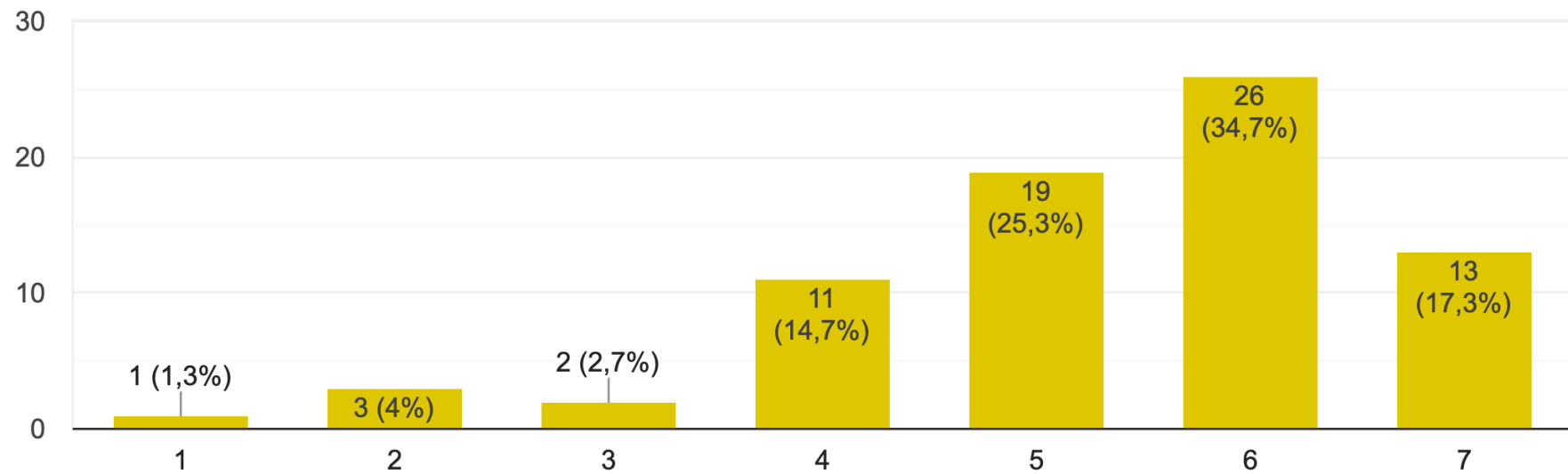

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kuuluvustunne skaalal 1-7 (4)

4. Minu kolleegid väärtustavad mind sellisena nagu ma olen

75 vastust

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kuuluvus (skaalal 1-7)

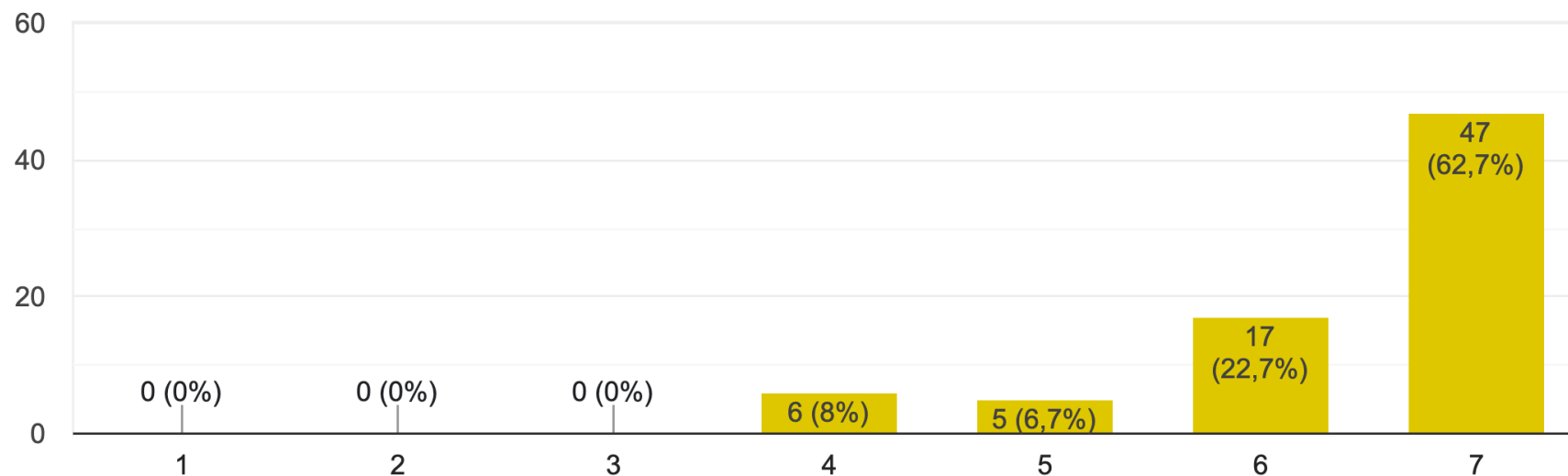
- **KUULUVUS 5,17**

- kõrgeim skoor „Minu sotsiaalsed suhted koolis on toetavad ja väärtuslikud“ 5,64
- madalaim skoor „Meie töötajad on ühtehoidvad“ 4,8

Tähenduslikkuse tunne skaalal 1-7 (1)

5. Minu töö koolis on mulle väga tähtis

75 vastust

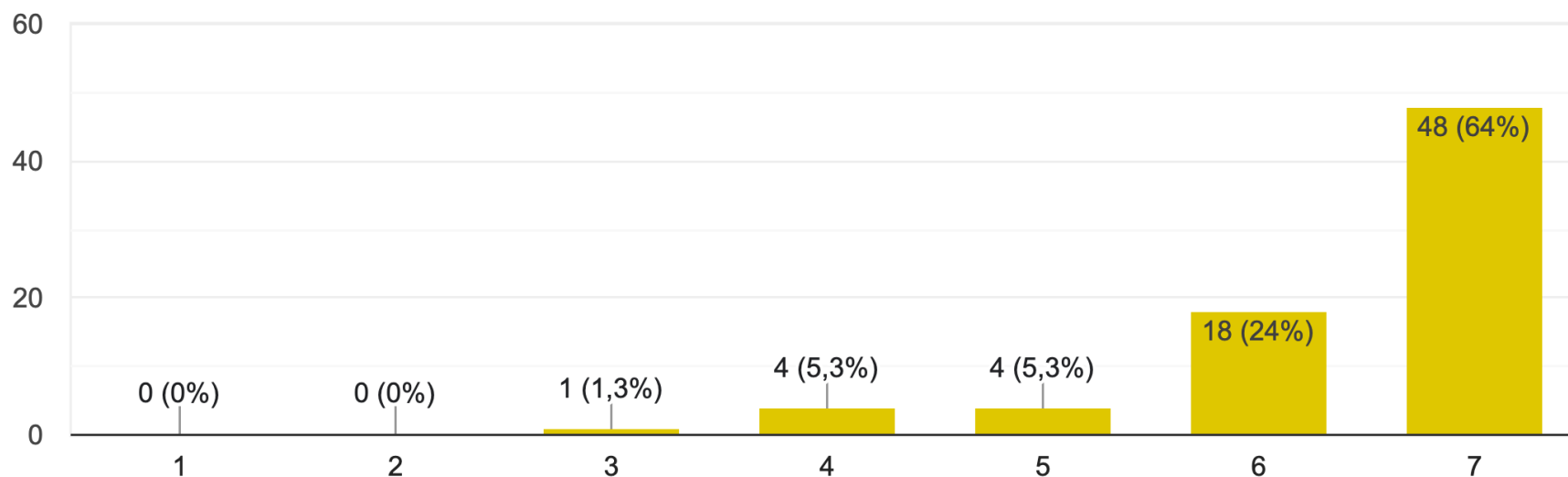

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Tähenduslikkuse tunne skaalal 1-7 (2)

6. See, mida ma tööl teen, omab minu jaoks laiemat tähendust

75 vastust

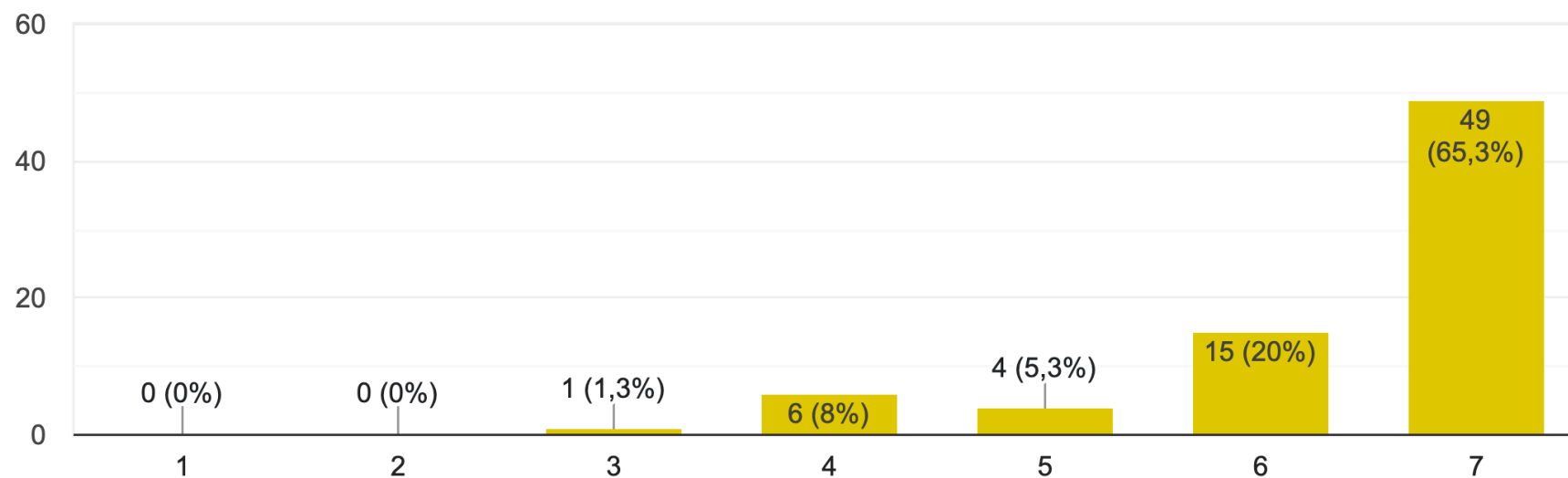

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Tähenduslikkuse tunne skaalal 1-7 (3)

7. Töö, mida teen, on minu jaoks väga tähendusrikas

75 vastust

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Tähenduslikkus (skaalal 1-7)

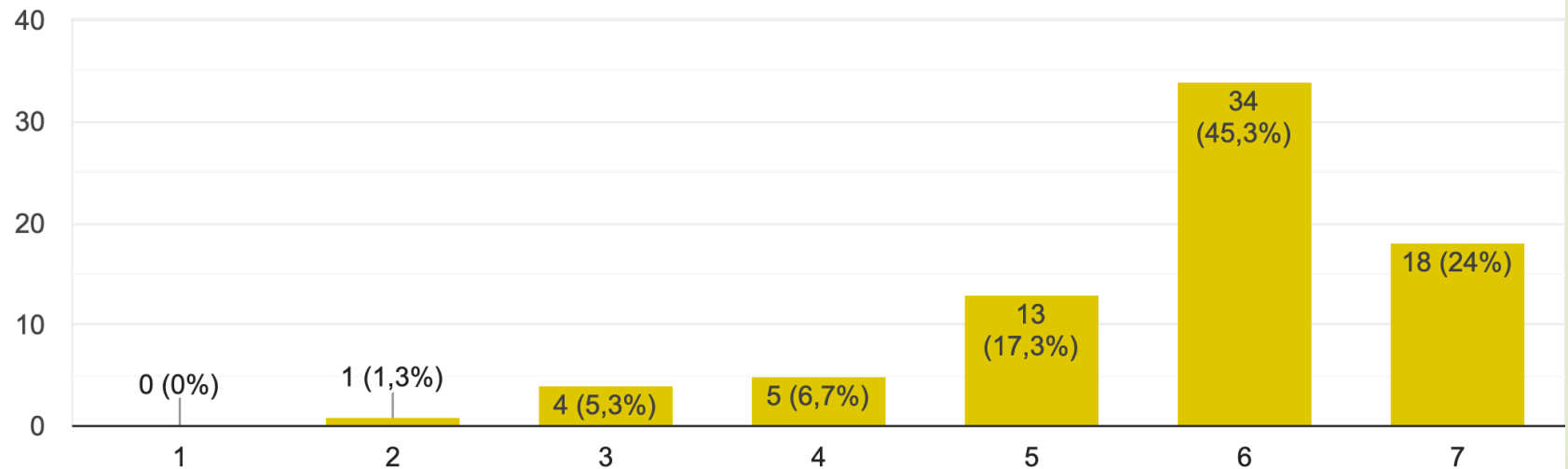
➤ TÄHENDUSLIKKUS 6,41

- kõrgeim skoor „See, mida ma tööl teen, omab minu jaoks laiemat tähendust “ 6,44
- madalaim skoor on võrdselt kahes küsimuses „Minu töö koolis on mulle väga tähtis “ ja „ Töö, mida teen, on minu jaoks väga tähendusrikas“ 6,4

Kompetentsuse tunde skaalal 1-7 (1)

8. Mul on olemas kõik tööks vajalikud oskused

75 vastust

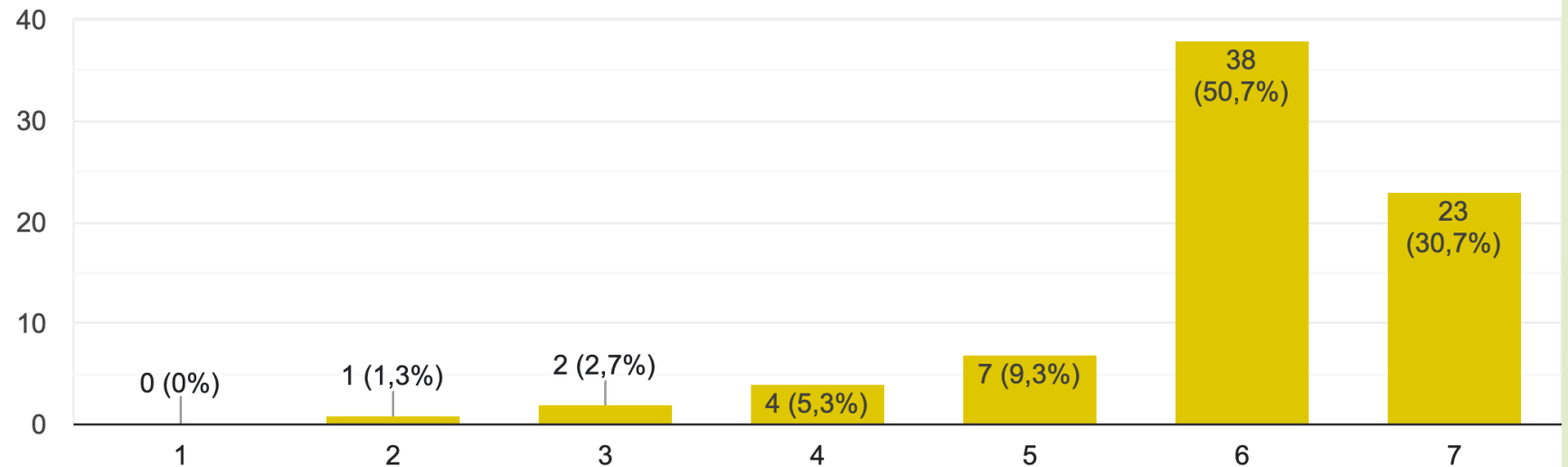

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kompetentsuse tunde skaalal 1-7 (2)

9. Olen piisavalt kompetentne, et oma tööd hästi teha

75 vastust

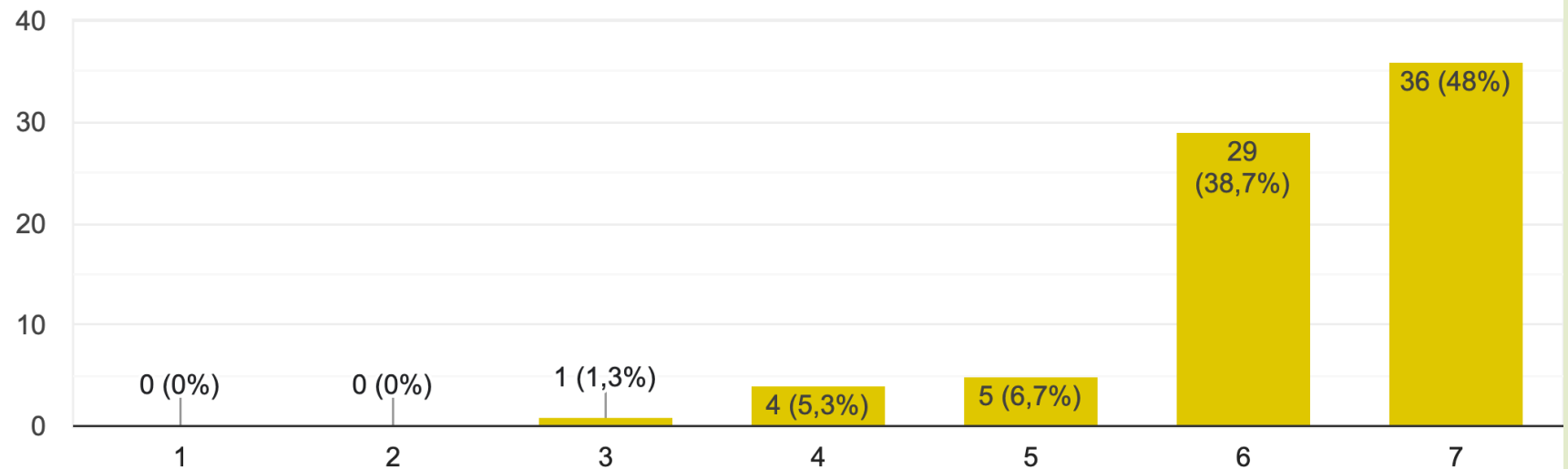

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kompetentsuse tunde skaalal 1-7 (3)

10. Olen kindel oma võimekuses saada tööülesannetega hästi hakkama

75 vastust

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Kompetentsus (skaalal 1-7)

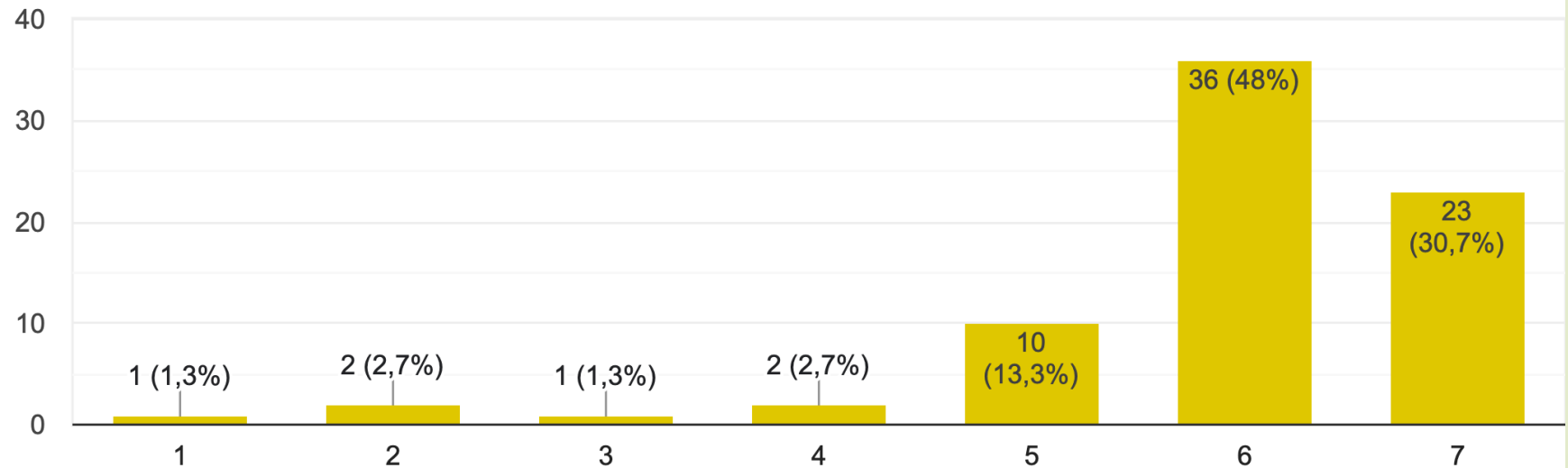
➤ **KOMPETENTSUS 6,0**

- kõrgeim skoor „Olen kindel oma võimekuses saada tööülesannetega hästi hakkama “ 6,3
- madalaim skoor „Mul on olemas kõik tööks vajalikud oskused “ 5,7

Autonoomsustunde skaalal 1-7 (1)

11. Mul on piisavalt autonoomiat valida, kuidas oma tööd teen

75 vastust

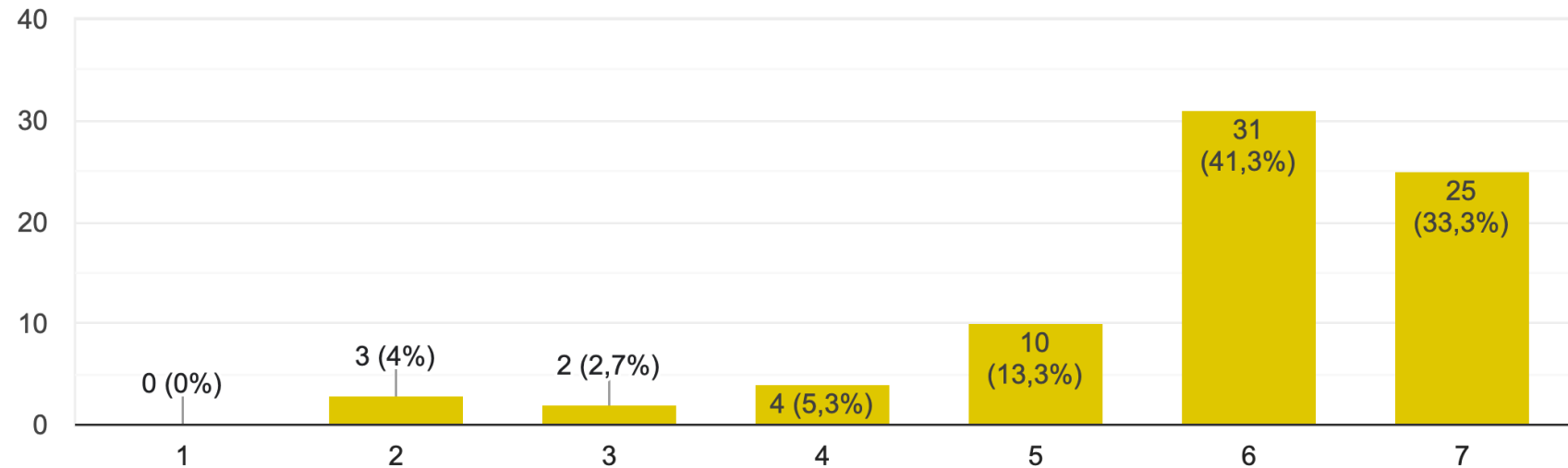

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Autonoomsustunde skaalal 1-7 (2)

12. Mul on vabadust iseseisvalt otsustada oma töö sisu ja korralduse üle

75 vastust

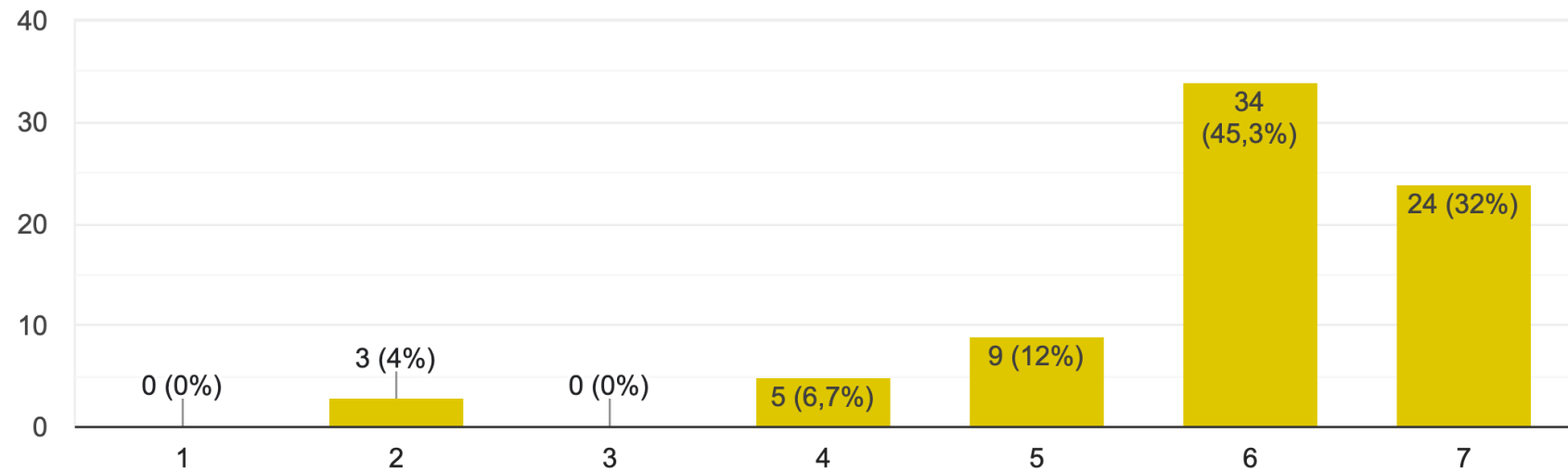

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Autonoomsustunde skaalal 1-7 (3)

13. Ma võin üsna vabalt otsustada, kuidas oma tööd teen

75 vastust

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Autonoomsus (skaalal 1-7)

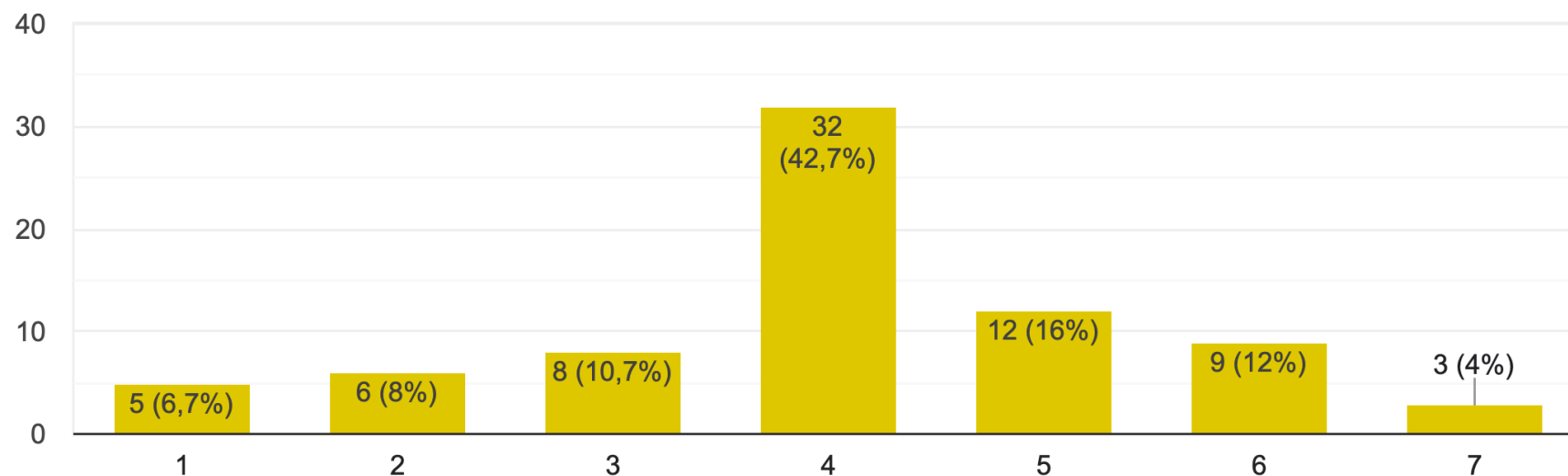
- **AUTONOOMSUS 5,9**

- kõrgeim skoor kahes küsimuses „Mul on piisavalt autonoomiat valida, kuidas oma tööd teen“ ja „ Ma võin üsna vabalt otsustada, kuidas oma tööd teen“ 5,9
- madalaim skoor „Mul on vabadust iseseisvalt otsustada oma töö sisu ja korralduse üle “ 5,8

Mõjukustunde skaalal 1-7 (1)

14. Mul on koolis toimuva osas suur mõju

75 vastust

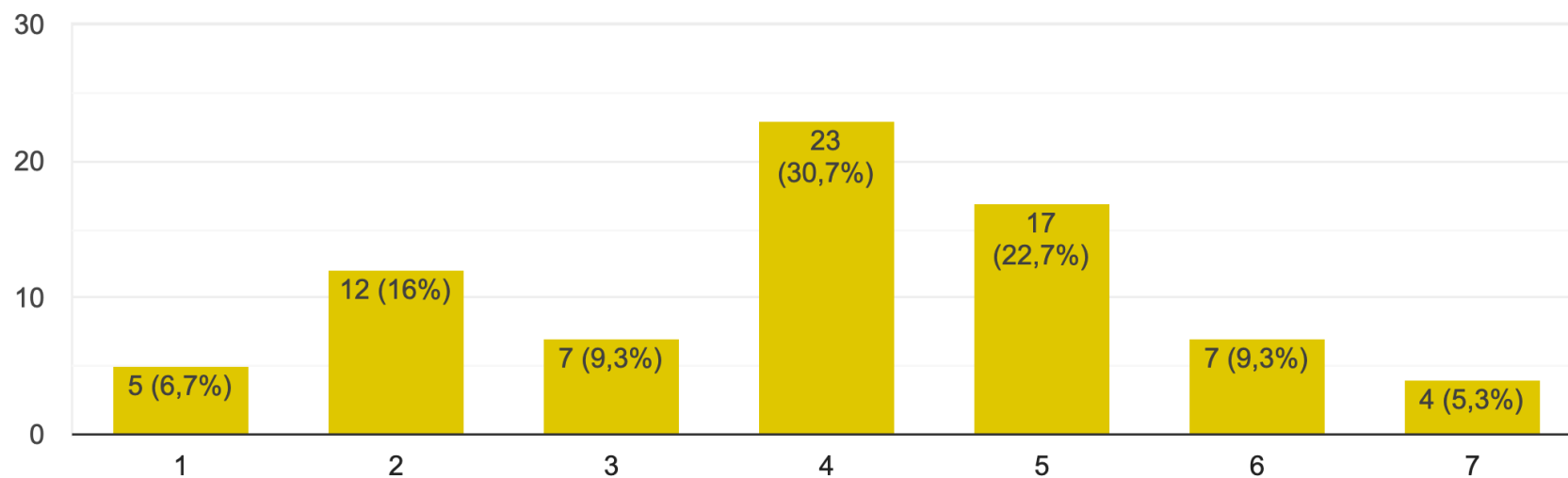

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Mõjukustunde skaalal 1-7 (2)

15. Ma saan sisuliselt mõjutada, mis koolis toimub

75 vastust

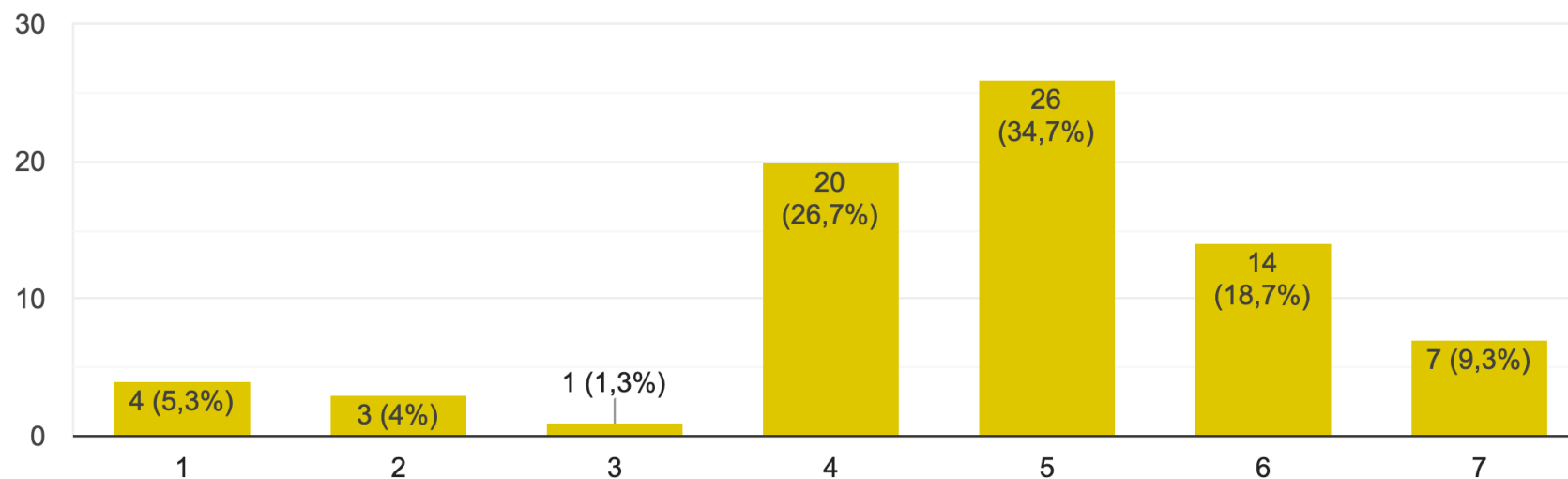

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Mõjukustunde skaalal 1-7 (3)

16. Minu sõnal on kolleegide hulgas kaalu

75 vastust

7 – nõustun täielikult
1- ei nõustu üldse

Mõjukus (skaalal 1-7)

- **MÕJUKUS 4,25**
- kõrgeim skoor „Minu sõnal on kolleegide hulgas kaalu “ 4,7
- madalaim skoor „Ma saan sisuliselt mõjutada, mis koolis toimub “ 3,96

Kokkuvõte (1)

Kuuluvus	5,17
Tähenduslikkus	6,41
Kompetentsus	6,0
Autonoomia	5,9
Mõjukus	4,25

Tähenduslikkus väljendub selles, et töötajale on tema töö tähtis, sellel on laiem tähendus, see on tähendusrikas.

Töötaja tajub end **mõjukana**, kui saab otseselt toimuvat mõjutada ja ta sõnal on kolleegide hulgas kaalu.

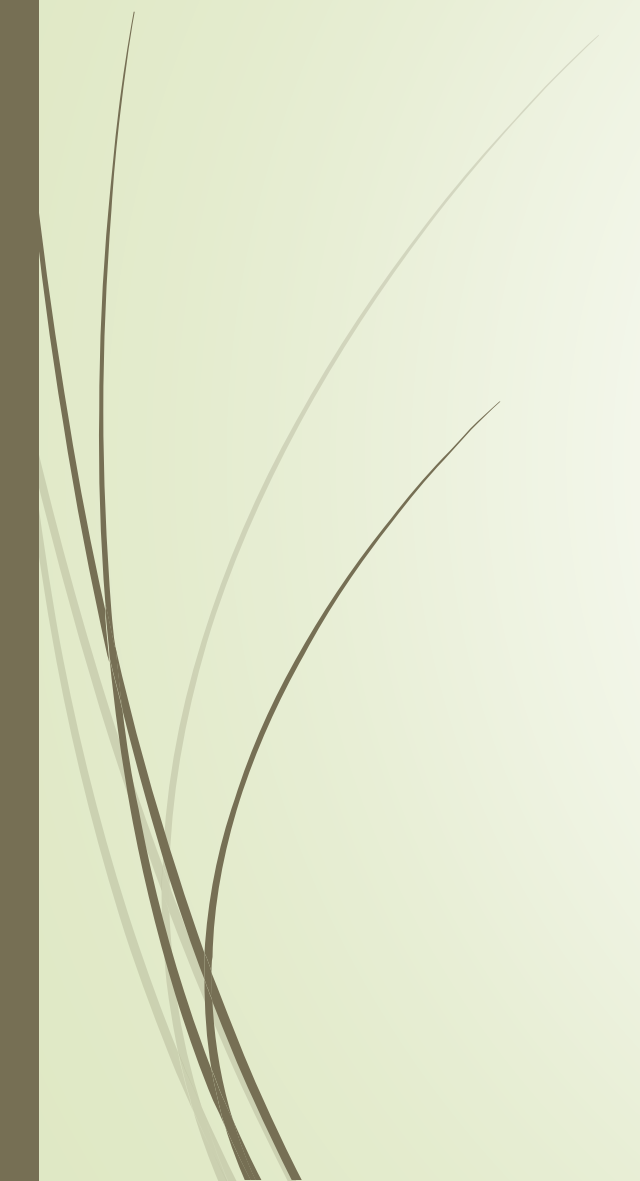
Kokkuvõte (2)

- **Kõrge võimestatuse tajuga õpetaja väljendab oma eeskujuga kooli väärtusi ja eesmärgi** (Lee & Nie 2014).
- Õpetaja psühholoogilisel võimestatusel on positiivseid seoseid nii õpetaja **töötulemustega** kui ka **tööga rahulolu, pühendumise, õpetamismetoodikate arendamise** ning **õpetaja enesejuhtimisega**.
- Õpetaja võimestatus tähendab tema **osalemist kooli kui terviku jaoks oluliste otsuste tegemisel**.
- Jätkutegevus (uus küsimustik kevadel 2026 trendi jälgimiseks)

Juhtide tegevused võimestatuse toetamisel

(Lee & Nie 2013)

- **visiooni** (eesmärgi) ühine kujundamine ja igapäevatöös **fookuses hoidmine, inspireeriva tulevikupildi kujundamine**, avatud pilguga **võimaluste otsimine**, meeskonna **innustamine** tulevikuplaanidega;
- õpetajatele **juhtimisülesannete jagamine**, õiguste andmine oma töös **otsuseid ja muutusi teha, kaasa rääkida otsustusprotsessis**;
- **koostööks võimaluste loomine** ja selle eestvedamine, **õpetajate tiimide moodustamine**, meeskonnatöö **julgustamine ja tunnustamine**;
- professionaalsete **väljakutsete esitamine** ja **arenguvõimaluste loomine**, võimaluste loomine harjumuspärase praktika kahtluse alla seadmiseks ja uute võimaluste nägemiseks, uutmoodi õpetamise julgustamine;
- **edusammude märkamine ja tunnustamine**, ka **väikseima pingutuse, uute katsetuste märkamine, pidev tagasiside andmine**;
- **personaalne toetamine**, aja leidmine iga õpetaja küsimustega tegelemiseks, **kõikide võrdne kohtlemine ja märkamine**;
- eeskujuks olemine, pühendunult töötamine, oma visiooni ja sõnade tegudes näitamine, **eeskuju kaudu juhtimine**.

Suur tänu!